

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Součkové a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci **žalobce V. P.,** zastoupeného JUDr. Filipem Chytrým, advokátem se sídlem Křenova 15, Praha 6, proti **žalovanému Ministerstvu vnitra, odbor azylové a migrační politiky**, **se sídlem Nad Štolou 3, pošt. schránka 21/OAM, Praha 7**, o žalobě proti rozhodnutí ministra vnitra ze dne 12. 9. 2003, čj. OAM-860/AŘ-2002, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 9 Az 227/2003, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. 5. 2004, čj. 9 Az 227/2003 - 19,

takto:

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 5. 2004, čj. 9 Az 227/2003 - 19, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ministra vnitra označeným v záhlaví tohoto rozhodnutí byl zamítnut rozklad žalobce (dále též „stěžovatel“) směřující proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 9. 1. 2002, čj. OAM-125/VL-19-05-2002, a toto rozhodnutí potvrzeno. Citovaným rozhodnutím Ministerstva vnitra byl zamítnut návrh žalobce na zahájení řízení o udělení azylu na území České republiky jako zjevně nedůvodný podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. e) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“); dále Ministerstvo vnitra rozhodlo o tom, že se žalobci neuděluje azyl podle § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona o azylu a že se na něj nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. V odůvodnění rozhodnutí ministr vnitra uvedl, že v řízení o udělení azylu bylo zjištěno, že žalobce přišel na území České republiky ze státu, který Česká republika považuje za třetí bezpečnou zemi, a v řízení nebylo prokázáno, že v jeho případě tento stát za takovou zemi považovat nejde. Žalobce v pohovoru sdělil pouze to, že se chtěl na území České republiky skrýt a poté pokračovat v cestě do Itálie, přičemž v Polsku o udělení azylu nepožádal, i když mu v tom nic nebránilo. Žalobce podle sdělení ministra vnitra před vstupem na území České republiky projížděl územím Polska, kde měl možnost se svobodně pohybovat a vejít do kontaktu

se zástupci státních orgánů. Důvody žalobce uvedené v rozkladu, tedy že z území Ukrajiny uprchl před mafií, že se na území Polska vzhledem k bezvízovému styku s Ukrajinou necítil bezpečně a že se obává návratu do země původu, na uvedené skutečnosti nic nemění. Ministr vnitra uvedl, že Ministerstvo vnitra nepochybilo, když návrh na zahájení řízení o udělení azylu zamítlo jako zjevně nedůvodný, neboť Polsko splňuje znaky bezpečné třetí země a v případě žalobce nebyl prokázán opak, a to ani v řízení o rozkladu. Z uvedených důvodů ministr vnitra napadené rozhodnutí potvrdil a rozklad zamítl.

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 28. 5. 2004, čj. 9 Az 227/2003 - 19, byla zamítnuta žaloba proti výše uvedenému rozhodnutí žalovaného. V odůvodnění rozsudku soud uvedl, že námitky žalobce týkající se porušení ustanovení § 3 odst. 4 spr. ř., § 32 odst. 1 spr. ř., § 34 odst. 1 spr. ř., § 46 spr. ř. a § 47 odst. 3 spr. ř., soud neshledal důvodnými, neboť žalovaný dostatečně zjistil skutečný stav věci, žalobce nenavrhoval doplnění důkazů a podle názoru soudu si žalovaný pro rozhodnutí opatřil dostatek podkladů a napadené rozhodnutí vychází ze spolehlivě zjištěného stavu věci. Soud se dále ztotožnil se závěrem, že žalobce mohl bez problémů požádat o udělení azylu již na území Polska, avšak neučinil tak, ačkoliv v případě žalobce lze Polsko považovat za tzv. bezpečnou třetí zemi ve smyslu § 2 odst. 2 písm. b) zákona o azylu. Soud uvedl, že pojem „projíždět“ je zapotřebí vykládat restriktivně, a to z důvodu podstaty a smyslu azylového řízení, podle něhož cizinec pronásledovaný v zemi původu má o udělení azylu požádat vždy již v první zemi, kde má reálnou příležitost azyl získat a kde budou garantována jeho základní práva a svobody. V daném případě projížděl žalobce územím Polska mikrobusem, po cestě vešel do kontaktu se státními orgány a měl tedy reálnou možnost o udělení azylu požádat. Nad rámec rozhodnutí soud sdělil, že žalobcem uváděné důvody pro udělení azylu jsou z hlediska § 12 zákona o azylu irelevantní, žalobce dále nesplnil ani podmínky ani pro udělaní azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu. Z uvedených důvodů soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.

Ve včas podané kasační stížnosti stěžovatel uvedl, že rozhodnutí soudu prvního stupně je nepřezkoumatelné, neboť bylo vydáno bez nařízení jednání, ačkoliv s tím žalobce nevyslovil souhlas. Dále stěžovatel uvedl, že byl v řízení před soudem zkrácen na právu jednat ve své mateřštině, neboť písemnosti doručované mu soudem nebyly opatřeny překladem do jeho mateřského jazyka. Stěžovatel přitom v řízení před správním orgánem požádal, aby pohovor byl veden za účasti tlumočníka z ruského jazyka. Z toho měl soud seznat, že žalobce neovládá český jazyk a opatřit poučení podle § 51 odst. 1 s. ř. s. překladem do ruského jazyka. Na této povinnosti nemění nic ani skutečnost, že žaloba byla podána v českém jazyce; z toho soud neměl vyvozovat, že se stěžovatel vzdává práva jednat ve svém mateřském jazyce. Městský soud v Praze měl nejprve postavit najisto, že se stěžovatel vzdává práva jednat ve své mateřštině a teprve poté mu zaslat procesní poučení v českém jazyce. V důsledku tohoto pochybení neměl stěžovatel možnost uplatnit právo na tlumočníka a nemohl se zúčastnit jednání. Stěžovatel dále namítá porušení zákona o azylu při rozhodnutí o zamítnutí návrhu na zahájení řízení o udělení azylu podle § 16 odst. 1 písm. e) zákona o azylu. Stěžovatel je přesvědčen o tom, že plynulý průjezd Polskem, s nutnými krátkodobými přestávkami, nelze označit za „pobyt“ na území Polska. Stěžovatel odkázal na stanovisko Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, že požadavek, aby žadatel o azyl požádal o udělení azylu v bezpečné třetí zemi je spravedlivý a rozumný jen tehdy, pokud má žadatel o azyl k této třetí zemi určitý poměr nebo blízkou vazbu. Restriktivní výklad pojmu „projíždět“ prováděný správními orgány i soudem prvního stupně je podle žalobce nesprávný, neboť by také mohl vést k závěru, že měla být při cestě tzv. bezpečnou třetí zemí udělána přestávka v jízdě právě proto, aby mohl cizinec požádat o azyl. Stěžovatel proto nepovažuje rozhodnutí správního orgánu za odůvodněné v souladu s § 47 odst. 3 spr. ř.

Ze všech uvedených důvodů stěžovatel žádá, aby rozsudek soudu prvního stupně byl zrušen a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení; současně stěžovatel požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti odkázal na správní spis a uvedl, že se ztotožňuje s rozsudkem soudu prvního stupně. Žalovaný sdělil, že neakceptuje stěžovatelovo prohlášení o tom, že územím Polska pouze projížděl a nepobýval tam, jak shledaly správní orgány a potvrdil i soud opírající se o právní názor Nejvyššího správního soudu vyjádřený v rozhodnutí ze dne 21. 8. 2003, čj. 2 Azs 5/2003 - 46. Žalovaný je přesvědčen o tom, že napadená rozhodnutí byla vydána v souladu se zákonem. I pro řízení o kasační stížnosti odkázal žalovaný na správní spis a na vydaná rozhodnutí. Žalovaný závěrem navrhl, aby kasační stížnost byla jako nedůvodná zamítnuta a nebyl jí přiznán odkladný účinek.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná a stěžovatel v ní namítá důvody odpovídající ustanovením § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.; rozsahem a důvody kasační stížnosti je Nejvyšší správní soud podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené rozhodnutí soudu prvního stupně a dospěl k závěru, že kasační stížnost žalobce je důvodná.

Prvním důvodem podané kasační stížnosti je důvod uvedený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Nesprávné posouzení právní otázky spočívá v tom, že je na správně zjištěný skutkový stav aplikován nesprávný právní závěr, popřípadě je aplikován správný právní názor, který je však nesprávně vyložen. Nejvyšší správní soud taková pochybení v napadeném rozhodnutí Městského soudu v Praze neshledal. Nejvyšší správní soud konstatuje, že podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. e) zákona o azylu se žádost o udělení azylu (dříve návrh na zahájení řízení o udělení azylu – pozn. soudu) zamítne jako zjevně nedůvodná, jestliže žadatel přichází ze státu, který Česká republika považuje za třetí bezpečnou zemi nebo bezpečnou zemi původu, nebude-li prokázáno, že v jeho případě tento stát za takovou zemi považovat nelze. Nejvyšší správní soud s odkazem na rozhodnutí vydaná ve správním řízení i s odkazem na rozhodnutí soudu prvního stupně uvádí, že zde není pochyb o tom, že se žalobce před vstupem na území České republiky zdržoval na území Polska, přičemž Polsko splňuje podmínky bezpečné třetí země ve smyslu § 2 odst. 2 zákona o azylu. Navíc sám žalobce připustil, že mu nic nebránilo požádat o udělení azylu již na území Polska. Přitom Nejvyšší správní soud konstatoval, že se Ministerstvo vnitra, ministr vnitra i soud prvního stupně dostatečně podrobně a přesvědčivě vypořádaly s tím, že Polsko je bezpečnou třetí zemí, respektující základní práva a svobody a demokratické principy právního státu, rozhodnutí vydaná ve správním řízení byla tudíž odůvodněna v souladu s ustanovením § 47 odst. 3 spr. ř. Z uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že důvod kasační stížnosti podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. není dán.

Za důvodnou však soud shledal námitku stěžovatele, že byla porušena jeho zákonná práva v řízení o žalobě před soudem prvního stupně, když mu nebyla umožněna faktická účast v tomto řízení.

Ve smyslu ustanovení § 36 odst. 1 s. ř. s. má soud povinnost zachovávat rovné postavení účastníků, zejména poučením o jejich procesních právech a povinnostech. Explicitní vyjádření principu rovného postavení účastníků řízení, kde zpravidla stojí proti sobě fyzická nebo právnická osoba a správní orgán, považuje soud ve správním

soudnictví za zvlášť důležité. Tato povinnost soudu je výrazem ústavně zaručeného práva na soudní a jinou právní ochranu zakotveném v čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Uvedené ustanovení zakládá právo na právní pomoc v řízení před soudy, a to již od počátku řízení.

Předpokladem k uplatnění zákonného práva účastníka řízení jednat ve svém mateřském jazyce, resp. právu na tlumočníka (čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod), stejně tak i právu vyjádřit se ke způsobu projednání věci bez jednání (§ 51 s. ř. s.), je takové poučení, ze kterého je srozumitelný jeho obsah. Při své poučovací povinnosti má soud vycházet z okolností případu a volit takové prostředky a způsob, aby účastník nebyl na svých ústavně zaručených právech krácen. Obdržel-li stěžovatel výzvu soudu, v níž mu byly sděleny skutečnosti rozhodné k uplatnění jeho práv v řízení před soudem bez dalšího v jazyce, kterému nerozuměl, tudíž mu nebyl znám její obsah, dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že soud prvního stupně nedostál své povinnosti stanovené v ustanovení § 36 s. ř. s. a vůči stěžovateli nepostupoval v souladu s čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. V souzené věci bylo navíc celé řízení o udělení azylu se stěžovatelem vedeno na jeho žádost v jazyce ruském; rovněž z toho měl soud prvního stupně naznat, že potřeba ustanovení tlumočníka zde může vyvstat i v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného. Pouze z toho, že žaloba byla podána v českém jazyce, neměl Městský soud v Praze učinit závěr, že žalobce je schopen v českém jazyce po celou dobu řízení komunikovat. V situaci, kdy nebylo nařízeno jednání, a soud přímo rozhodl ve věci, nemohla potřeba ustanovení tlumočníka až do skončení řízení před soudem prvního stupně vyvstat najevo.

Z výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.), v němž je Městský soud v Praze vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti rozhodl neprodleně po jejím obdržení a po nezbytném poučení účastníků řízení o složení senátu; proto se z důvodu nadbytečnosti již samostatně nezabýval návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne podle § 110 odst. 2 s. ř. s. Městský soud v Praze v novém rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. února 2005

JUDr. Marie Součková
předsedkyně senátu